JD

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

Høringsnotat

Integreringsavdelingen
Måned År
Snr. 17/7281

Forslag om å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap

Innhold

1 Hovedinnholdet i forslaget 2
2 Bakgrunnen for forslaget 3
3 Gjeldende rett 4
3.1 Statsborgerloven 4
3.1.1 Hovedregelen om ett statsborgerskap i statsborgerloven 4
3.1.2 Unntak fra hovedregelen 5
3.1.3 Gjennomføringen av prinsippet om ett statsborgerskap i praksis 6
3.2 Internasjonale forpliktelser 7
3.2.1 Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 med tilleggsprotokoller 7
3.2.2 Europarådets konvensjon av 6. november 1997 om statsborgerskap . 8
3.3 Konsulær bistand 8
3.3.1 Wien-konvensjonene om diplomatisk samkvem av 1961 og om konsulært samkvem av 1963 8
3.3.2 Rammer for konsulær bistand til norske borgere 8
3.4 Rettsvirkninger av norsk statsborgerskap 10
4 Andre lands regler om og erfaringer med dobbelt statsborgerskap 11
4.1 Sverige 11
4.2 Finland 12
4.3 Island 13
4.4 Danmark 14
5 Redegjørelse for hvordan prinsippet om ett statsborgerskap slår ut i en mer globalisert hverdag 14
5.1 Innledning 14
5.2 Hensyn ved valg av prinsipp om ett eller dobbelt statsborgerskap 15
5.2.1 Betydning for deltakelse i arbeidslivet og samfunnet for øvrig 15
5.2.2 Sikkerhets- og kriminalitetsbilde 17
5.2.3 Ansatte i utenrikstjenesten og diplomater som tjenestegjør i Norge . 21

5.2.4 Prinsippet om ett statsborgerskap i en mer globalisert verden – særlig om familier 21
5.2.5 Nordmenn i utlandet....22
5.3 Mulige endringer som kan være alternativer til å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap 23
5.3.1 Mulige endringer i regelverket for barns tap av statsborgerskap 23
5.3.2 Mulige endringer i hvilke rettigheter og plikter som er knyttet til norsk statsborgerskap....23
5.3.3 Mulige endringer i utlendingsloven 23
5.3.4 Mulige endringer i regelverket for utdanningsstøtte 24
6 Departementets forslag....24
6.1 Avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap 24
6.2 Forslag til endringer i statsborgerloven som følge av avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap 25
6.3 Forslag til endring i statsborgerloven – gjenerverv av norsk statsborgerskap for tidligere norske statsborgere 26
6.4 Forslag til endringer i statsborgerforskriften 28
6.5 Bestemmelse om tap av statsborgerskap ved fravær fra riket....29
6.6 Hel eller delvis oppsigelse av Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap 29
7 Økonomiske og administrative konsekvenser 29
7.1 Økonomiske og administrative konsekvenser for Utlendingsdirektoratet 29
7.2 Økonomiske og administrative konsekvenser for Skattedirektoratet 31
7.3 Økonomiske og administrative konsekvenser for politiet 31
7.4 Økonomiske og administrative konsekvenser for Nasjonal sikkerhetsmyndighet 31
7.5 Økonomiske og administrative konsekvenser for Utenrikstjenesten 32
8 Forslag til lov om endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap)....32
9 Forslag til forskrift om endringer i forskrift om erverv og tap av statsborgerskap....34

1 Hovedinnholdet i forslaget

I dette høringsnotatet foreslår Justis- og beredskapsdepartementet å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap. Dette medfører forslag om flere endringer i lov 10. juni 2005 nr. 51 lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) og i forskrift 30. juni 2006 nr. 756 om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerforskriften). Løsning fra annet statsborgerskap vil etter departementets

forslag ikke lenger være et vilkår for å ha krav på norsk statsborgerskap (statsborgerloven § 7 første ledd bokstav h) og norske borgere mister ikke automatisk sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap ved søknad eller uttrykkelig samtykke (statsborgerloven § 23).

Statsborgerloven § 10 *Kravet om løsning fra annet statsborgerskap* faller bort som følge av at løsningskravet i lovens § 7 foreslås opphevet. Statsborgerforskriften § 6-1 er gitt i medhold av lovens § 10 og faller også bort. Kapittel 10 i statsborgerforskriften faller også bort som følge av avviklingen av prinsippet om ett statsborgerskap.

Statsborgerloven §§17, 20, 21 og 22 gjelder personer som kan få norsk statsborgerskap på enklere måte enn andre. Alle bestemmelsene inneholder et vilkår om å løse seg fra tidligere statsborgerskap, og må endres på dette punktet. Statsborgerloven § 26 første ledd må også oppheves ettersom det etter departementets forslag ikke lenger blir aktuelt å tilbakekalle statsborgerskap på grunn av manglende løsning.

Statsløses unntak fra løsningskravet, som fremgår av lovens § 16, blir overflødig dersom løsningskravet bortfaller. Denne delen av bestemmelsen må derfor endres.

Departementet foreslår i dette høringsnotatet også en ny bestemmelse om gjenerverv for personer som tidligere har mistet sitt norske statsborgerskap på grunn av prinsippet om ett statsborgerskap, jf. forslag om ny § 22 a i statsborgerloven. Det er viktig både for den det gjelder og myndighetene at gjenerverv gjøres så enkelt som mulig. Departementet foreslår derfor at gjenerverv kan gjøres ved melding.

2 Bakgrunnen for forslaget

Den 14. oktober 2015 fremmet stortingsrepresentantene Sveinung Rotevatn, Iselin Nybø, Karin Andersen og Ingunn Gjerstad Dokument 8:10 S (2015-2016) om å opne for moglegheit til å erverve dobbelt statsborgerskap. Representantforslaget fikk ikke flertall, men Stortinget fattet følgende anmodningsvedtak (nr. 525 av 15. mars 2016):

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan hovedregelen om ett statsborgerskap slår ut i praksis i en mer globalisert hverdag, blant annet for arbeidsmuligheter og sikkerhets- og kriminalitetsbildet, og eventuelle behov for endringer i statsborgerloven som følge av dette. Regjeringen bes også vurdere om endringer i andre lover kan avhjelpe situasjonen for dem som i dag opplever ulemper ved prinsippet om ett statsborgerskap, fremfor å endre statsborgerloven. En utredning må også inneholde en vurdering av hvilke konsekvenser en eventuell åpning for dobbelt statsborgerskap vil ha for plikter og rettigheter i Norge.»

Dette høringsnotatet er svar på Stortingets anmodningsvedtak. Høringsnotatet er utarbeidet på bakgrunn av bidrag fra Utenriksdepartementet,

Forsvarsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og kulturdepartementet. Det er også innhentet bidrag fra Utlendingsdirektoratet, Skattedirektoratet, Politidirektoratet og Politiets sikkerhetstjeneste. I forespørselen om tekstinnspill har Justis- og beredskapsdepartementet bedt om at hvert organ redegjør for hvordan prinsippet om ett statsborgerskap slår ut i praksis. Alle ble også bedt om å redegjøre for hvilke konsekvenser det vil ha innenfor de ulike myndighetsområdene dersom Norge går fra et prinsipp om ett statsborgerskap til å fullt ut tillate flere statsborgerskap. I tillegg har svenske, danske, finske og islandske myndigheter gitt oppdaterte redegjørelser for sine regelverk og erfaringer.

3 Gjeldende rett

3.1 Statsborgerloven

3.1.1 Hovedregelen om ett statsborgerskap i statsborgerloven

Gjeldende statsborgerlov bygger på prinsippet om ett statsborgerskap. Dette kommer til uttrykk i flere bestemmelser i statsborgerloven. Løsningskravet i lovens § 7 første ledd bokstav h fastsetter at søkere som hovedregel må løses fra tidligere statsborgerskap før de kan bli norske.

Det følger av statsborgerloven § 23 at norske borgere som ved søknad eller uttrykkelig samtykke erverver annet statsborgerskap, mister det norske statsborgerskapet. Automatisk erverv av annet statsborgerskap, dvs. erverv som ikke er foranlediget av søknad, melding eller uttrykkelig samtykke, fører ikke til tap av norsk statsborgerskap

Nordiske borgere som blir norske ved melding må løse seg fra tidligere statsborgerskap, jf. statsborgerloven §§ 20 til 22. Det er ingen unntak fra løsningskravet for erverv av norsk statsborgerskap ved melding.

Barn under 18 år som automatisk erverver et annet statsborgerskap fordi en av foreldrene som har del i foreldreansvaret erverver et annet statsborgerskap, taper sitt norske statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 23 annet ledd. Tapet inntrer likevel ikke dersom den andre av foreldrene er norsk statsborger, eller dersom barnet er gift eller registrert partner. Bestemmelsen er begrunnet med at barn normalt har sin hovedtilknytning til foreldrene. I Ot. prp. nr. 41(2004-2005) Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) fremgår det under punkt 10.3.5.2: ”Dersom disse ikke lenger er norske, bør heller ikke barnet forbli norsk. Medfører ikke foreldrenes erverv av annet statsborgerskap tap av norsk statsborgerskap for dem, bør ervervet, som etter gjeldende rett, heller ikke medføre tap for barnet.” At tap ikke skal inntre dersom barnet er gift eller registrert partner er begrunnet med at barn som er i en slik situasjon vanligvis har etablert en tilværelse uavhengig av foreldrene.

3.1.2 **Unntak fra hovedregelen**

Statsborgerloven § 10 annet ledd annet punktum fastsetter at unntak fra løsningskravet kan gjøres der løsning anses rettslig eller praktisk umulig eller av andre grunner fremstår som urimelig. Tilfeller som kan føre til unntak er nærmere regulert i statsborgerforskriften § 6-1. Bestemmelsen fastslår at det kan gjøres unntak fra løsningskravet der lovgivningen i søkerens tidligere hjemland ikke tillater at statsborgere løses fra statsborgerskapet, eller løsning anses praktisk umulig. Det kan også gjøres unntak fra løsningskravet der myndighetene i søkerens tidligere hjemland har avslått søknad om løsning. Unntak kan også gjøres der hensynet til søkerens sikkerhet tilsier at det ikke kreves at han eller hun tar kontakt med myndighetene i tidligere hjemland for å søke om løsning.

Hovedregelen om ett statsborgerskap kan også fravikes der det har gått mer enn ett år fra norsk statsborgerskap ble innvilget eller fra alder hvor løsning etter tidligere hjemlands lovgiving er mulig uten at løsning er dokumentert oppnådd, og hjemlandet ikke har gitt opplysninger om forventet saksbehandlingstid. Dersom man har kunnskap om at søkerens tidligere hjemland ikke svarer på søknader om løsning fra statsborgerskap, kan det også gjøres unntak fra løsningskravet ved innvilgelsen av norsk statsborgerskap. Det samme gjelder der myndighetene i søkerens tidligere hjemland setter urimelig tyngende vilkår for å bli løst fra deres statsborgerskap.

Hvorvidt løsningsgebyret som kreves er urimelig tyngende skal vurderes ut fra alminnelig inntekt. Dersom gebyret overstiger fire prosent av søkerens inntekt, anses løsningsgebyret urimelig tyngende. Det samme gjelder dersom søkeren har omsorg for barn under 18 år, og løsningsgebyret, derunder eventuelt løsningsgebyr for barn, overstiger to prosent av søkerens inntekt. Løsningsgebyr til og med kr 2.500 anses likevel ikke urimelig tyngende. For foreldreløse barn anses et hvert løsningsgebyr som urimelig tyngende. I henhold til rundskriv Q-21/2010 kan også andre forhold enn høyt gebyr tilsi unntak fra løsningskravet. I rundskrivet nevnes risiko for tap av eiendom, arv eller rettigheter i hjemlandet, herunder retten til pensjon. Også der søkeren har sperret adresse i Folkeregisteret og det vil medføre fare for søkerens sikkerhet dersom søkeren pålegges å ta kontakt med myndighetene i tidligere hjemland for å søke om løsning, kan det gjøres unntak fra løsningskravet.

Statsborgerloven § 4 fastsetter at barn som blir født av en norsk forelder blir norsk ved fødselen. Dette gjelder uavhengig av om barnet også får ett annet statsborgerskap ved fødselen, for eksempel fordi den andre forelderen har annet statsborgerskap. Det norske statsborgerskapet kan likevel gå tapt ved fylte 22 år på grunn av fravær fra riket, jf. statsborgerloven § 24. Barn som får norsk statsborgerskap fordi de adopteres av en norsk forelder, kan også etter norsk rett beholde eventuelle andre statsborgerskap barnet måtte ha ved adopsjonen.

I noen tilfeller kan norske borgere automatisk bli borgere av et annet land, for eksempel gjennom ekteskap. I slike tilfeller får vedkommende beholde sitt norske statsborgerskap.

3.1.3 Gjennomføringen av prinsippet om ett statsborgerskap i praksis

I perioden 1.1.2010 til 1.12.2014 viser statistikk fra UDI at ca. 55 prosent av de som søkte om norsk statsborgerskap fikk unntak fra løsningskravet. I 2015 fikk ca. 52 prosent unntak fra kravet om å løse seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap. Dette tallet steg til ca. 59 prosent i 2016. Frem til 1. april i 2017 er det ca. 56 prosent som har fått unntak fra løsningskravet. Hovedtyngden av søkere som har fått unntak fra kravet om løsning er fra Irak, Afghanistan, Somalia, Eritrea, Iran, Thailand og Russland.

I tillegg til de som får beholde sitt opprinnelige statsborgerskap når de blir norske, er det mange som har dobbelt statsborgerskap fordi de automatisk har ervervet annet statsborgerskap ved fødsel. Dobbelt statsborgerskap tillates også når annet statsborgerskap erverves automatisk senere. Det lar seg ikke gjøre å få oversikt over hvor mange som får dobbelt statsborgerskap på grunn av automatisk erverv av annet statsborgerskap.

Dersom en norsk borger får et annet statsborgerskap etter søknad eller uttrykkelig samtykke, taper vedkommende automatisk det norske statsborgerskap, uten unntak. Det gjelder alle, både voksne og barn. Norske myndigheter har ikke oversikt over hvor mange som har tapt det norske statsborgerskapet på grunn av erverv av annet statsborgerskap. Ettersom tapet inntreffer automatisk etter loven, er norske myndigheter avhengig av å få informasjon om at personer har ervervet annet statsborgerskap. Dersom Skattedirektoratet får informasjon om at en person har tapt sitt norske statsborgerskap, registreres dette i Folkeregisteret.

Hvordan Skattedirektoratet får informasjon om tap av norsk statsborgerskap kan variere. I de fleste sakene er det utenriksstasjonene som først får kjennskap til at en person har tapt sitt norske statsborgerskap. Dette skjer gjerne i forbindelse med søknad om nytt norsk pass, hvor søkeren enten opplyser å ha ervervet utenlandsk statsborgerskap eller legitimerer seg med utenlandsk pass. Utenriksstasjonen gir da melding til Skattedirektoratet som registrerer nytt statsborgerskap i Folkeregisteret. Skattedirektoratet underretter den saken gjelder der det er mulig, eller de ber utenriksstasjonen om å underrette vedkommende dersom det er mulig. I noen tilfeller gir den som har tapt sitt statsborgerskap uoppfordret opplysning om erverv av utenlandsk statsborgerskap til et skattekontor. Det forkommer også at personer som står registrert som norske statsborgere i Folkeregisteret legitimerer seg med utenlandsk pass i forbindelse med gjeninnvandring eller i andre henseende. I slike tilfeller tar skattekontoret saken opp med Skattedirektoratet som registrerer nytt statsborgerskap og underretter vedkommende der det er mulig. Fra de øvrige nordiske land får Skattedirektoratet melding om norske statsborgeres erverv av statsborgerskap i det andre nordiske landet. I slike tilfeller blir ikke den enkelte underrettet særskilt fra norsk side.

Skattedirektoratet undersøker om vilkårene for tap etter statsborgerloven § 23 er oppfylt, herunder om annet statsborgerskap er ervervet etter søknad eller uttrykkelig samtykke. Dette gjøres ved å vurdere gjeldende rett i det aktuelle landet. Ettersom

statsborgerskapet går tapt automatisk gjør Skattedirektoratet ingen vurdering av om hensynet til barnets beste er ivaretatt. Registreringen i Folkeregisteret regnes som en kontorforretning og utgjør ikke et vedtak/enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a og b. At det fra Folkeregistermyndighetens side ikke treffes noen vedtak i slike tilfeller tilsier at det ikke utløses klagerett på registreringen etter reglene i forvaltningslovens kapittel VI. Imidlertid vil enhver som er galt registrert ha krav på å få rettet den gale opplysningen, jf. personopplysningsloven § 27.

Dersom norske myndigheter ikke blir kjent med at en person har fått annet statsborgerskap, blir vedkommende feilaktig stående som norsk i Folkeregisteret, selv om personen ikke lenger er norsk borger.

3.2 Internasjonale forpliktelser

I henhold til statsborgerloven § 3 gjelder loven med de begrensninger som følger av overenskomster med andre stater og folkeretten for øvrig.

3.2.1 Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 med tilleggsprotokoller

Europarådets konvensjon av 1963 «Om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap og om militære forpliktelser i tilfeller av dobbelt statsborgerskap» bygger på prinsippet om at dobbelt statsborgerskap så vidt mulig bør unngås. Konvensjonen ble åpnet for undertegning i Strasbourg 6. mai 1963, og trådte i kraft 28. mars 1968.

I artikkel 1 gis det regler om tap av opprinnelig statsborgerskap ved erverv av et nytt. Artiklene 2 og 3 gir i likhet med artikkel 6 i Haag-konvensjonen av 1930 regler om at personer med statsborgerskap i flere stater skal kunne frasi seg ett eller flere av disse. Artiklene 5 og 6 gir i tillegg bestemmelser om samordning av militære forpliktelser for personer som er statsborger i to eller flere stater som er tilsluttet konvensjonen. Bestemmelsene tar sikte på at man skal avtjene verneplikt i bare én stat.

Den 24. november 1977 ble det vedtatt en protokoll og en tilleggsprotokoll til konvensjonen. Protokollen foretok enkelte mindre endringer i konvensjonen. Tilleggsprotokollen gir regler som skal sikre at det utveksles informasjon mellom konvensjonsstatene når en person erverver et nytt statsborgerskap, slik at reglene for å hindre dobbelt statsborgerskap blir effektive.

Ved tilleggsprotokoll av 2. februar 1993 ble det åpnet for at man i større grad enn tidligere skal kunne beholde opprinnelig statsborgerskap ved erverv av et nytt. Denne er ikke signert av Norge.

Vilkår for oppsigelse av konvensjonen fremgår av artikkel 12. Statspartene inngikk 2. april 2007 en avtale om tolkning av konvensjonens artikkel 12 (Agreement on the interpretation of Article 12, paragraph 2). Statspartene ble enige om at det skal være anledning til å si opp del I i konvensjonen ved erklæring til generalsekretæren i

Europarådet. Oppsigelsen trer i kraft ett år etter at oppsigelsen er mottatt i henhold til avtalens punkt 2.

3.2.2 Europarådets konvensjon av 6. november 1997 om statsborgerskap

Den europeiske konvensjonen om statsborgerskap ble vedtatt i Strasbourg 6. november 1997. Konvensjonen ble ratifisert av Norge i forbindelse med vedtakelsen av statsborgerloven i 2005, jf. statsborgerloven § 35. Konvensjonen setter skranker for hvilke regler en statspart kan ha om tap av statsborgerskap. Bestemmelsen i artikkel 7 nr. 1 bokstavene a til g gir en uttømmende oppregning av i hvilke tilfeller en statspart kan ha bestemmelser om tap i sin nasjonale lovgivning. I disse få tilfellene, og på visse betingelser, kan en statspart trekke tilbake sitt statsborgerskap. Bestemmelsen er formulert negativt for å understreke at automatisk tap av statsborgerskap eller tap på initiativ av en statspart, ikke kan finne sted med mindre det gjelder ett av de tilfeller som er nevnt i denne artikkel. Statspartene kan blant annet ha regler om tap når borgeren frivillig erverver annet statsborgerskap, jf. artikkel 7 nr. 1 bokstav a. En statspart kan imidlertid tillate personer å beholde dens statsborgerskap selv i slike tilfeller.

I henhold til den europeiske konvensjon om statsborgerskap av 1997 Artikkel 16 kan ikke en statspart sette frafall eller tap av annet statsborgerskap som vilkår for erverv av dens statsborgerskap når dette ikke er mulig eller ikke med rimelighet kan forlanges.

3.3 Konsulær bistand

3.3.1 Wien-konvensjonene om diplomatisk samkvem av 1961 og om konsulært samkvem av 1963

Folkeretten anerkjenner den enkelte stats rett til å beskytte sine borgere mot at andre stater behandler dem i strid med folkeretten. Dette kalles diplomatisk beskyttelse. Begrepet har utviklet seg gjennom statspraksis og rettspraksis og er en del av den internasjonale sedvanerett.

Når det gjelder bistand til enkeltpersoner snakker man gjerne om konsulær bistand eller konsulære tjenester. Folkeretten gir ikke en entydig eller uttømmende definisjon av den konsulære bistanden. Det vises til St.prp. nr. 3 (1979-80) «Ratifikasjon av […] Wien-konvensjonen om konsulært samkvem […]

3.3.2 Rammer for konsulær bistand til norske borgere

Utenrikstjenestelovens § 1 første ledd nummer 2 og 3 beskriver utenrikstjenestens konsulære oppgaver:

2. å gi norske statsborgere og juridiske personer råd og hjelp overfor utenlandske myndigheter, personer og institusjoner, og

3. å gi bistand til norske statsborgere i utlandet, inkludert bistand i forbindelse med strafforfølging, ulykker, sykdom og dødsfall.

En overordnet beskrivelse av det konsulære fagfelt finnes i Meld. St. 12 (2010-2011) «Bistand til nordmenn i utlandet». Stortingsmeldingen synliggjør omfanget av og innretningen på dagens konsulære arbeid.

Meldingen problematiserer ikke utfordringer knyttet til dobbelt statsborgerskap, men følgende omtale om utenlandske statsborgere med norsk reisebevis for flyktninger eller utlendingspass vil også kunne gjelde norske statsborgere som har flere statsborgerskap:

Utlendinger som benytter norsk reisedokument for reise til sitt opprinnelige hjemland, kan ikke forvente samme hjelp som ved opphold i tredjeland da det er meget sannsynlig at myndighetene i det opprinnelige hjemlandet vil anse vedkommende som egen borger. Skulle vedkommende for eksempel bli arrestert i sitt opprinnelige hjemland, vil både eventuell rettssak, dom og soning finne sted tilsvarende som for andre statsborgere av vedkommende land. Eventuell hjelp fra norske myndigheter vil i slike tilfeller være helt avhengig av eksplisitt tillatelse fra myndighetene i den bistandstrengendes hjemland. Anmodning om besøk eller annen hjelp vil erfaringsmessig som regel ikke bli etterkommet. Tilsvarende vil norske myndigheter være svært tilbakeholdne med å gi utenlandske myndigheter tilgang til personer som er norske statsborgere selv om vedkommende også har annet statsborgerskap, med mindre personen selv ønsker det.

Konsulære tjenester

Visse forvaltningsmessige konsulære tjenester er uproblematiske å tilby personer som også har et annet statsborgerskap enn norsk, men prinsippet om ett statsborgerskap har betydning for norske myndigheters muligheter til å yte bistand til personer i utlandet. Dette gjelder særlig i akutte eller mer kompliserte saker hvor enkeltpersoner har havnet i vanskelige og til tider livsomveltende situasjoner. En eventuell økt adgang til dobbelt statsborgerskap i Norge vil sannsynligvis innebære en økning i antallet statsborgere og dermed også en økning i etterspørselen etter konsulær bistand fra utenrikstjenesten.

Utenrikstjenesten har erfaring med bistandstrengende nordmenn i utlandet som også har et annet statsborgerskap i tillegg til norsk. Tilknytning til flere land innebærer erfaringsmessig økt kompleksitet og større utfordringer knyttet til den konsulære bistand norske myndigheter skal yte. Vertslandet (landet som personen oppholder seg i) vil ofte se bort fra det norske statsborgerskapet, samtidig som det fra den norske statsborgeren kan være ønske og forventninger om bistand fra norske myndigheter. Forventningsavklaring er en utfordring for utenrikstjenesten også når det gjelder personer som kun har norsk statsborgerskap. Det vises til Meld. St. 12 (2010-2011) som hadde som delmål å «redusere gapet mellom hva norske borgere i utlandet forventer og hva norske myndigheter vil kunne tilby av

konsulære tjenester». Det viser seg tidvis umulig å yte konsulær bistand til personer som også er borger av vertslandet.

3.4 Rettsvirkninger av norsk statsborgerskap

Grunnloven § 106 annet ledd annet punktum slår fast at norske statsborgere ikke kan nektes adgang til riket. En norsk statsborger kan heller ikke utvises fra Norge. Det samme gjelder utlendinger som er født i Norge og senere uavbrutt har hatt fast bopel her, jf. utlendingsloven § 69. Norske statsborgere har videre rett til norsk pass etter reglene i passloven. Å inneha et norsk pass gir større reisefrihet enn mange andre lands nasjonalitetspass.

En annen sentral rettighet som er forbeholdt norske statsborgere, er retten til å stemme ved valg til Stortinget, samt retten og plikten til å stille til valg som stortingsrepresentant, jf. Grunnloven § 50. Det er videre kun norske statsborgere som kan bli utnevnt til statsråd, jf. Grunnloven § 12.

Etter Grunnloven § 119 og forsvarsloven § 6 er norske statsborgere vernepliktige. Den som har dobbelt statsborgerskap er ikke vernepliktig i Norge hvis konvensjon med en annen stat er til hinder for det. Personer som ikke er norske statsborgere, men som hører hjemme her i riket, kan med visse begrensninger, pålegges verneplikt etter søknad.

En norsk borger kan ikke utleveres til et annet land, jf. lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere (utleveringsloven) § 2. Statsborgerskap legger imidlertid ingen begrensninger på overlevering av norske borgere etter reglene om overlevering av personer mellom Norge og andre nordiske stater på grunnlag av en nordisk arrestordre, jf. lov 20. januar 2012 nr. 4 om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunn av ein arrestordre (arrestordreloven), men man kan sette vilkår ved en slik overlevering, jf. § 22. Avtale mellom EU, Island og Norge 28. juni 2006 om overelveringsprosedyre mellom partene er ennå ikke i kraft. Når denne trer i kraft vil norske borgere på visse vilkår kunne overleves til andre EU-land, jf. arrestordreloven § 10.

Norsk statsborgerskap har betydning for muligheten til å representere Norge i idrett, og det kan ha betydning for retten til utdanningsstøtte fra Statens lånekasse for utdanning.

Norsk statsborgerskap er også en forutsetning for å kunne ha visse stillinger. Den som skal utnevnes til embetsmann må være norsk statsborger, jf. Grunnloven § 114. Det samme gjelder blant annet for tilsatte med alminnelig politimyndighet i politi- og lensmannsetaten og utenrikstjenestemenn og utsendt administrativt personell.

Statsborgerskapet har også betydning for norske myndigheters muligheter for å yte diplomatisk beskyttelse og ulike former for konsulær bistand i utlandet.

4 Andre lands regler om og erfaringer med dobbelt statsborgerskap

4.1 Sverige

I Sverige har det vært tillatt å ha ett eller flere statsborgerskap i tillegg til det svenske siden 2001. Svenske myndigheter opplyser at de endret sin lovgivning på dette området fordi flere kjenner tilknytning til flere land, og at det er følelsesmessig vanskelig for mange å løse seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap. Svenske myndigheter mente også at adgang til dobbelt statsborgerskap kunne bidra til økt trivsel og raskere integrering i det nye hjemlandet. Det ble også sett som positivt at svenske borgere enkelt kan bosette seg og arbeide i andre land de er statsborgere av. En annen begrunnelse for å endre prinsippet om ett statsborgerskap var at selv før endringen var det allerede mange som fikk dobbelt statsborgerskap på grunn av unntak fra hovedregelen. Hovedinnvendingene i prosessen som ledet til en endring av loven i 2001 var dobbel stemmerett ved valg, begrensede muligheter til å gi konsulær bistand i det andre landet noen er statsborger av, dobbel verneplikt, sikkerhetshensyn, manglende muligheter for utlevering fra et annet land en svensk statsborger også er statsborger i. Dette var innvendinger som ble vurdert å ikke være tilstrekkelige grunner til å ikke åpne for dobbelt statsborgerskap.

Svenske myndigheter opplyser at de ikke har noen særskilte negative erfaringer med at dobbelt statsborgerskap ble tillatt i 2001. Muligheten til å ha doble statsborgerskap har i stedet blitt godt tatt imot av mange, og de har gitt informasjon om eventuelle konsekvenser av dobbelt statsborgerskap ved besøk i opprinnelseslandet. Det opplyses om at ca. 15000 flere søknader om statsborgerskap ble levert inn i perioden mellom 1. juli 2001 og 1. juli 2004. Dette var en økning på ca. 18 prosent. Etter dette ble effekten redusert. Reduksjonen kan ikke tallfestes eksakt ettersom svenske myndigheter ikke fører statistikk over doble statsborgerskap.

Sverige oppgir at deres muligheter til å gripe inn og beskytte svensker med dobbelt statsborgerskap er meget begrenset når de besøker sitt opprinnelsesland. Ofte har personene feilaktige forventninger om hva svenske myndigheter kan bidra med i slike tilfeller. Det er derfor viktig med informasjon om hva som kan være de rettslige konsekvensene av dobbelt statsborgerskap. Svenske myndigheter opplyser at dobbelt statsborgerskap innebærer en økt risiko for bortføring av barn fra Sverige da barnet av og til kan få et annet lands pass uten at begge foreldrene er kjent med det.

Svenske myndigheter uttaler at det ikke er det formelle statsborgerskapet som avgjør om en person er lojal og pålitelig ut fra et sikkerhetssynspunkt. De understreker imidlertid at dobbelt statsborgerskap kan være problematisk ut fra et folkerettslig synspunkt i forbindelse med krig, og viser til lantkrigsreglementet fra 1907 som fastsetter forbud mot å tvinge en motparts undersåtter til å delta i krigshandlinger som er rettet mot et land de er innbyggere av. I en krigssituasjon kan dette bli problematisk dersom personer i Sveriges forsvar er også er borgere i et land Sverige er i væpnet konflikt med.

SOU 2013:29 har analysert erfaringene med den svenske statsborgerloven av 2001, inkludert konsekvensene av dobbelt statsborgerskap. Utredningen konkluderte med at det som begrunnet en endring av prinsippet i 2001 fortsatt gjelder, og at noen påtakelige negative konsekvenser utover det som er påpekt tidligere ikke har kommer frem. Den enkeltes interesse av å ha dobbelt statsborgerskap veier tyngre enn de ulemper dobbelt statsborgerskap medfører. Det er imidlertid viktig å spre informasjon om de rettslige konsekvensene av dobbelt statsborgerskap også i fortsettelsen.

Det ble gitt overgangsregler da Sverige endret sin lov i 2001, slik at de som tidligere hadde mistet sitt svenske statsborgerskap på grunn av prinsippet om ett statsborgerskap fikk muligheten til å bli svenske igjen. Tidsfristen ble satt til 30. juni 2003 og 5575 personer benyttet seg av overgangsregelen innen fristen. Det kom mange klager om at fristen for å få tilbake det svenske statsborgerskapet var for kort, og 1. april 2015 ble det innført innført en permanent regel om at man kan få tilbake det svenske statsborgerskapet.

Svenske myndigheter konkluderer med at regjeringen hittil ikke har sett noen grunn til å endre på mulighetene til å ha dobbelt statsborgerskap. De negative erfaringene av dobbelt statsborgerskap er begrensede og begrunnelsen for å endre regelverket i 2001 er fortsatt riktig.

4.2 Finland

Den finske statsborgerloven av 2003 tillater dobbelt statsborgerskap. Tidligere ble flere statsborgerskap bare akseptert i et begrenset antall tilfeller. Endringen i 2003 ble gjort ut fra en erkjennelse om at globalisering fører til at stadig flere personer har tilknytning til flere land, og at de som ønsker å bli finske ønsker å beholde sitt tidligere statsborgerskap, mens finner som flytter ut av landet fortsatt ønsker å ha det finske statsborgerskapet i behold. Å kunne erverve finsk statsborgerskap ble vurdert å ha en grunnleggende betydning for enkeltpersoner fordi rettigheter og plikter er knyttet til statsborgerskapet. Det ble ansett som en fordel både for landet og for den enkelte at de som bor permanent i Finland ønsker å bli finske borgere. Det ble også ansett som en fordel at finske statsborgere som flytter utenlands fortsetter å være finske, så lenge de opprettholder en tett forbindelse til deres opprinnelige hjemland. I lovforberedelsene ble det også vurdert slik at det ikke ville være noen store ulemper eller skape harme i befolkningen dersom flere statsborgerskap ble tillatt.

I 2015 fikk Finland utført en undersøkelse knyttet til dobbelt statsborgerskap og offentlig ansatte. Arbeidsgruppen som laget undersøkelsen foreslo flere lovendringer. Forslagene var blant annet knyttet til sikkerhetsklarering og opplæring i forbindelse med jobber som krever tett kontakt med andre stater.

Finske myndigheter opplyser at sammenliknet med befolkningen som bare har finsk statsborgerskap, så har de med dobbelt statsborgerskap noe høyere kriminalitetsrate. På den annen side så har befolkningen uten finsk statsborgerskap vesentlig høyere kriminalitetsrate sammenliknet med de med bare finsk statsborgerskap. Med andre ord har personer med dobbelt statsborgerskap vesentlig lavere kriminalitetsrate enn de

uten finsk statsborgerskap. Finske myndigheter uttaler på denne bakgrunn at dobbelt statsborgerskap ikke er en viktig faktor for risiko for å begå kriminalitet.

Finske myndigheter opplyser at endringen som tillot flere statsborgerskap i Finland hadde stor effekt i betydningen av flere søknader om finsk statsborgerskap og erklæringer om gjenerverv av finske statsborgerskap for personer som bor i utlandet. Det ble fastsatt en periode fra juni 2003 til 31. mai 2008 hvor tidligere finske borgere kunne få tilbake sitt finske statsborgerskap ved erklæring. Til sammen 21 707 personer benyttet seg av adgangen i dette tidsrommet, og antall erklæringer steg kraftig i tiden frem mot fristens utløp. Senere er muligheten til gjenerverv gjort permanent i den finske statsborgerloven, og nå har antallet erklæringer sunket drastisk. I 2015 var det bare 350 personer som søkte om gjenerverv. Når det gjelder søknader om finsk statsborgerskap har man ikke informasjon om søkernes motiver for å søke om statsborgerskap. Det er derfor vanskelig å si noe om i hvilken grad personer tidligere avstod fra å søke om finsk statsborgerskap, fordi de måtte si ifra seg sitt tidligere statsborgerskap. Finske myndigheter opplyser at det kan ses en trend i statistikken på hvordan aksept av flere statsborgerskap har påvirket søknader om finsk statsborgerskap. Det fremstår som innlysende at endringen gir flere søknader om statsborgerskap, men også andre endringer i statsborgerloven påvirker antallet søknader. Det er derfor vanskelig å tallfeste hva prinsippendringen i 2003 har betydd. Finske myndigheter opplyser imidlertid om at det i perioden 1995 til 2002 ble fremsatt 29195 søknader om finsk statsborgerskap. I perioden fra 2003 til 2010 ble det fremsatt 30272 søknader. I perioden 2011 til 2015 ble det fremsatt 44 604 søknader, men her understreker finske myndigheter at sammenlikning er vanskelig på grunn av redusert krav til botid og en generell tendens til flere søknader.

4.3 Island

Island har tillatt dobbelt statsborgerskap fullt ut siden 2003. Islandske myndigheter opplyser at det heller ikke før 2003 var et krav at de som søkte om islandsk statsborgerskap måtte løse seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap. Begrunnelsen for denne praksisen var at militærtjeneste ikke var obligatorisk på Island, og at nettopp det å unngå dobbel verneplikt tradisjonelt har vært en viktig begrunnelse for prinsippet om ett statsborgerskap. Islandske myndigheter opplyser at det forut for lovendringen var mye misnøye blant islendinger som levde i utlandet med at de mistet det islandske statsborgerskapet ved erverv av et nytt.

Islandske myndigheter opplyser at de ikke har informasjon om hvorvidt regelen om dobbelt statsborgerskap fra 2003 har hatt betydning for tilgang til arbeidsmarkedet, nasjonal sikkerhet eller kriminalitet. Det opplyses også at det ikke ble diskutert om man i stedet for å tillate doble statsborgerskap heller skulle gjøre endringer i andre lover for å avbøte ulempene ved prinsippet om ett statsborgerskap.

Det er ikke gjort noen undersøkelser på Island om hvordan lovendringen ble mottatt. Men det opplyses at mange tidligere islandske borgere som fortsatt bor i utlandet var fornøyd med endringen og søkte om å få tilbake sitt islandske statsborgerskap. Ca.

320 personer søkte om å få tilbake det islandske statsborgerskapet mellom juli 2003 og september 2015. Islandske myndigheter opplyser også om at endringen har hatt stor effekt i form av at islandske borgere som bor i utlandet i større grad har ervervet annet statsborgerskap etter endringen. For eksempel var det over 2000 islandske statsborgere som ervervet svensk statsborgerskap etter at doble statsborgerskap ble tillatt fullt ut i 2003.

4.4 Danmark

Folketinget vedtok 18. desember 2014 lovforslag nr. L 44 om ændring af lov om dansk indfødsret (Accept af dobbelt statsborgerskap og betaling af gebyr i sager om dansk indfødsret). Loven trådte i kraft 1. september 2015. Flertallet i Infødsretsutvalget skrev i sin vurdering av lovforslaget at globaliseringen har ført til at flere reiser over landegrenser og har bindinger til flere land. De anså at det er unødvendig at disse menneskene skal måtte velge mellom ulike statsborgerskap. Det er etter deres syn funnet løsninger på de praktiske problemene som kan oppstå. Flertallet anså at det var på tide å modernisere Danmark i takt med denne utviklingen. Flertallet uttalte videre at dobbelt statsborgerskap vil gjøre det mulig å frata personer som utfører terrorisme det danske statsborgerskapet, og utvise disse fra Danmark.

I Danmark kan de som har tapt dansk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap gjenerverve dansk statsborgerskap ved melding (erklæring). Slik melding må sendes danske myndigheter innen fem år fra lovens ikrafttredelse. Det stilles vilkår til vandel og tilknytning til Danmark. Personen kan ikke være dømt til ubetinget fengselsstraff i tidsrommet mellom tap av dansk statsborgerskap og gjenerverv av dansk statsborgerskap. I unntakstilfeller kan personer som er idømt slik straff i stedet bli danske statsborgere ved naturalisasjon. Når det gjelder tilknytning til Danmark stilles det krav om at personer over 22 år som er født i utlandet har hatt bopel eller opphold i Danmark i til sammen minst ett år. Dette kravet har sammenheng med at Danmark har videreført den felles nordiske bestemmelsen om at personer som er født i utlandet og som ikke har tilstrekkelig tilknytning til landet taper statsborgerskapet automatisk ved fylte 22 år. Barn og adoptivbarn omfattes av foreldres erklæring om gjenerverv dersom det ikke er uttrykkelig angitt at barn ikke skal være omfattet.

5 Redegjørelse for hvordan prinsippet om ett statsborgerskap slår ut i en mer globalisert hverdag

5.1 Innledning

Under dette punktet redegjøres det for hvilken betydning det har å enten beholde eller å avvikle dagens prinsipp om ett statsborgerskap. I punkt 5.2 omtales relevante hensyn for valg av prinsipp. Det vurderes om en eventuell endring av hovedregelen i statsborgerloven har konsekvenser for deltakelse i arbeids- og samfunnsliv og for sikkerhets- og kriminalitetsbildet. I punkt 5.3 omtales mulige

endringer i andre lover enn statsborgerloven som kan avhjelpe situasjonen for dem som i dag opplever ulemper ved prinsippet om ett statsborgerskap.

5.2 Hensyn ved valg av prinsipp om ett eller dobbelt statsborgerskap

5.2.1 Betydning for deltakelse i arbeidslivet og samfunnet for øvrig

Generelt om statsborgerskap og deltakelse

I Oxford Researchs evaluering av statsborgerloven i 2010 er det undersøkt om norsk statsborgerskap fører til økt deltakelse i arbeidsliv og høyere inntekt. Det vises til at internasjonale studier indikerer at statsborgerskap kan ha betydning for integrering og deltakelse. OECD-statistikk og OECD-studier viser at borgere som har fått statsborgerskap i landet de bor i har høyere yrkesdeltakelse og høyere inntekt enn borgere som ikke har ervervet statsborgerskap i landet de bor i. For Norges del tyder studier på at ervervelse av norsk statsborgerskap har ingen eller en svak negativ effekt på yrkesdeltakelse og inntekt.

Færre velger å bli norske

Det er på det rene at færre velger å bli norske som følge av at de må si ifra seg sitt tidligere statsborgerskap. I SSBs rapport «Levekår blant innvandrere i Norge 2016» har de som ikke er norske statsborgere og som ikke har søkt og ikke tror de vil søke om norsk statsborgerskap, fått spørsmål om de vil søke hvis de er sikre på å få beholde sitt opprinnelige statsborgerskap. Svarene viser at prinsippet om ett statsborgerskap i Norge er en viktig årsak til at disse personene ikke ønsker å bli norske borgere ettersom 55 prosent svarer at de ville søkt om de var sikre på å beholde sitt opprinnelige statsborgerskap. 36 prosent svarer at de ikke vil søke norsk statsborgerskap selv om de var sikre på å beholde sitt opprinnelige, mens 9 prosent svarer at de ikke vet.

Statsborgerskapets betydning for visse stillinger

Norsk statsborgerskap er en forutsetning for visse stillinger, se punkt 3.4 for en nærmere beskrivelse.

Etter forskrift 29. juni 2001 nr. 722 om personellsikkerhet § 2-2 skal personer som har dobbelt statsborgerskap sikkerhetsklareres og autoriseres etter bestemmelsene for utenlandske statsborgere. I lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) framgår det at en utenlandsk statsborger kan gis sikkerhetsklarering etter en vurdering av hjemlandets sikkerhetsmessige betydning og vedkommendes tilknytning til hjemlandet og Norge, jf. § 22. Ved å fullt ut tillate flere statsborgerskap kan andelen doble statsborgere øke. Et dobbelt statsborgerskap vil i noen tilfeller innebære at sikkerhetsklarering og autorisasjon ikke kan gis. Sikkerhetsklarering er en forutsetning for tjenestegjøring i Forsvaret.

Utdanningsstøtte

Utgangspunktet etter utdanningsstøtteregelverket er at søkeren må være norsk statsborger for å ha rett til utdanningsstøtte gjennom Lånekassen. Det er gjort unntak

fra dette blant annet for EØS-borgere i samsvar med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen og for utenlandske statsborgere som er innvilget beskyttelse (asyl) i Norge eller har tilknytning til Norge for eksempel gjennom utdanning, arbeid, ekteskap eller slektskap. Dette er regulert i lov om utdanningsstøtte § 3. Norske statsborgere og EØS-borgere som har krav på å bli likebehandlet med norske statsborgere kan også ha rett til støtte til utdanning i utlandet. Både for norske statsborgere og for EØS-borgere stilles det tilleggskrav om tilknytning til Norge for å få støtte til utdanning i utlandet.

Ett av formålene med utdanningsstøtteordningen er å sikre det norske samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetanse. For å oppnå dette må den som mottar utdanningsstøtte ha en slik tilknytning til Norge at det er sannsynlig at han eller hun vil benytte seg av sin kompetanse i Norge etter endt utdanning. Det har vært lagt til grunn at norsk statsborgerskap gir en slik tilknytning til Norge. Som tidligere redegjort for i dette høringsbrevet så vil prinsippet om ett statsborgerskap føre til at en del personer med sterk tilknytning til Norge ikke er norske borgere. Dette skyldes at en del avstår å søke om norsk statsborgerskap på grunn av krav om løsning fra annet statsborgerskap, se ovenfor. Det skyldes også at norsk statsborgerskap går automatisk tapt ved erverv av annet statsborgerskap, jf. kapittel 3.1.1. Mange utenlandske statsborgere som fyller vilkårene for norsk statsborgerskap vil ha rett til støtte etter en eller flere av unntaksreglene som nevnt ovenfor. Unntaksreglene skal gi rett til utdanningsstøtte til personer som ikke er norske statsborgere, men som likevel har en sterk tilknytning til Norge. Likevel vil naturligvis ikke alle utenlandske statsborgere omfattes av unntaksreglene. Prinsippet om ett statsborgerskap kan derfor i enkelte tilfeller medføre at personer faller utenfor regelverket for utdanningsstøtte.

Statsborgerskapets betydning for deltakelse i idrett

Statens overordnede mål for idrettspolitikken kan sammenfattes i visjonen *idrett og fysisk aktivitet for alle*, hvilket innebærer at staten gjennom sin virkemiddelbruk skal legge til rette for alle som ønsker det, skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet. Norsk statsborgerskap er ikke en forutsetning for å delta i idrett i Norge. Det ligger imidlertid i idrettens vesen å utvikle toppidrettsutøvere, og mange har som mål i unge år å bli slike utøvere som får delta i konkurranser og mesterskap som representanter for Norge. Slike representasjonsoppgaver er ifølge de ulike idretters regelverk forbeholdt norske statsborgere, ikke utenlandske, som er underkastet tilsvarende regelverk i de enkelte land som potensielle idrettsutøvere og representanter for disse landene.

Lagt til grunn prinsippet om ett statsborgerskap, og at det innebærer at mange innvandrere med statsborgerskap i andre land unnlater å søke om norsk statsborgerskap, fordi de da må si fra seg utenlandsk statsborgerskap, kan det være uheldig også for rekrutteringen til toppidretten og toppidrettsutøveres representasjon for Norge.

I de senere år er det mange innvandrere som deltar i norsk toppidrett, og mange landslagsutøvere har innvandrerbakgrunn, for eksempel gjelder dette i fotball og friidrett.

Videre er de enkelte særforbund som er tilsluttet Norges idrettsforbund som har regelverk som regulerer toppidrettsutøvere når det gjelder statsborgerskap og landslagsrepresentasjon. Fellesnevner for disse regelverkene er at landslagsutøver må være norsk statsborger

5.2.2 Sikkerhets- og kriminalitetsbilde

ID-kriminalitet

Dobbelt statsborgerskap kan ha betydning for ID-kriminalitet. Slik kriminalitet er et økende problem. Kriminalitetstypen rammer både privatpersoner, næringsliv og offentlige etater, og konsekvensene er ofte alvorlige for de som utsettes. ID-tyverier og falske dokumenter inngår i utøvelsen av flere former for organisert kriminalitet. Dobbelt statsborgerskap kan bidra til at enkelte kan opptre med en identitet i Norge og en annen identitet i annen stat.

Et eksempel politiet har sett i praksis er en polsk borger med lovlig opphold i Norge som endret navn til et norskklingende i det norske Folkeregisteret. Vedkommende fikk ikke endret navn i sitt hjemland da polsk lovverk ikke tillater det. Vedkommende hadde da polsk pass med sitt opprinnelige polske navn, samt norsk førerkort og norsk bankkort utstedt i sitt nye navn her i landet. I utgangspunktet skal ikke Folkeregisteret bytte navn på utenlandske borgere uten at det foreligger en erklæring fra hjemlandet om navneendringen. Der det er mulig å beholde tidligere statsborgerskap ved erverv av norsk statsborgerskap, vil vedkommende kunne søke norsk statsborgerskap i det folkeregistrerte navnet og deretter søke om norsk pass. Da vil vedkommende ha et norsk pass med et norskklingende navn, samt et polsk pass med det polske navnet. Disse to navnene er helt forskjellige både i fornavn og etternavn. Det finnes ingen oversikt over omfanget av utenlandske borgere som har skiftet navnet i norsk folkeregister, uten at dette er meldt til myndighetene i tidligere hjemland.

Et annet eksempel politiet har erfart er en tysk statsborger som ervervet norsk statsborgerskap, endret navn i Norge, dro så tilbake til Tyskland og registrerte seg som norsk borger bosatt i Tyskland med det nye norske navnet. Vedkommende hadde da to identiteter i Tyskland. Den opprinnelige som vedkommende fikk fra fødselen, samt den nye i det norske navnet.

Det finnes også flere eksempler på personer som har hatt hyppige navneendringer i Norge, og som har klart å opprette flere falske identiteter i andre land. Ved et konkret tilfelle fikk passmyndigheten i Oslo informasjon om at en norsk statsborger hadde hele 38 falske identiteter i Tyskland. Slik lovverket er i dag ville vedkommende automatisk miste sitt norske statsborgerskap ved søknad om tysk statsborgerskap i en av de andre identitetene i Tyskland jf. statsborgerloven § 23, første ledd. Ved en eventuell endring av statsborgerloven vil ikke lenger det norske statsborgerskapet gå tapt ved erverv at tysk statsborgerskap. I slike tilfeller hvor det foreligger identitetsjuks vil dette være uheldig.

Manglende kontroll på identitet vil også kunne utgjøre en sikkerhetsrisiko ved grensepassering. Dobbelt statsborgerskap vil kunne medføre økt fare for man kan ha to ulike identiteter i politiets registre, da registrene per i dag mangler en funksjonalitet som gjør at identiteter effektivt knyttes mot hverandre. Et registersøk vil dermed kunne fange opp kun en av identitetene, og kan bl.a. føre til utstedelse av en politiattest uten merknader, til tross for at realiteten kan være en annen. I løpet av første halvår i 2018 vil imidlertid Politidirektoratet starte utprøving av kontroll med ansiktsbiometri opp mot det nasjonale fingeravtrykks- og biometriregisteret. Når dette på lengre sikt er fullt innført, vil man i større grad enn i dag kunne avsløre tilfeller av doble identiteter i politiets registre.

Tvangsekteskap

Dobbelt statsborgerskap kan spille en rolle i forbindelse med tvangsekteskap ved at det blir lettere for den tvangsgiftede og familien å oppholde seg i lengre tid i det landet der ekteskapet inngås. En stor andel av tvangsekteskapene hvor norske statsborgere blir giftet bort, blir inngått i familienes opprinnelsesland. Et trekk ved disse sakene er at ektefellen som utsettes for tvang over lengre tid blir holdt tilbake mot sin vilje i vedkommende land. Dette gjøres enten i forkant av ekteskapsinngåelsen som ledd i presset på den som skal giftes bort, og/eller i etterkant i påvente av at en kvinne som har vært utsatt for tvangsekteskap skal bli gravid før hjemreise. Erfaring viser at de som utfører tvangen i mange tilfeller er villige til å oppholde seg lenge i opprinnelseslandet. Innføring av dobbelt statsborgerskap vil kunne bidra til at både den tvangsgiftede selv, og andre familiemedlemmer fra Norge, vil kunne oppholde seg i dette landet i lengre tid enn dersom de ikke har dobbelt statsborgerskap. Innehar de kun norsk statsborgerskap vil oppholdet i opprinnelseslandet begrenses av landets visumregler.

Det er allerede i dag svært vanskelig for utenrikstjenesten å gi bistand i saker der norske borgere tvinges til å inngå ekteskap i andre land, særlig dersom dette skjer i land der sikkerhetssituasjonen er krevende og Norge ikke har diplomatisk representasjon. En endring av reglene om statsborgerskap vil kunne gjøre det enda vanskeligere å gi bistand

Barnebortføring

Statsborgerskap, eventuelt dobbelt statsborgerskap, har ingen betydning for om en internasjonal barnebortføring er straffbar eller ikke. Dobbelt statsborgerskap kan imidlertid ha betydning når det gjelder utlevering og overlevering, se nedenfor. Det kan også tenkes at dobbelt statsborgerskap kan påvirke den sivilrettslige siden av en barnebortføringssak. Har et barn dobbelt statsborgerskap og er borger av det landet det bortføres til, vil myndighetene i det landet ofte legge størst vekt på at barnet er borger av vedkommende land. Enkelte lands myndigheter er for øvrig restriktive når det gjelder å samarbeide om tilbakeføring til Norge når barnet også er borger av vedkommende land. Det finnes så vidt departementet kjenner til ingen oversikt over hvor mange tilfeller av barnebortføring som vanskeliggjøres på grunn av utenlandsk eller dobbelt statsborgerskap hos barn og/eller bortfører.

Også prinsippet om ett statsborgerskap kan medføre alvorlige problemer i barnebortføringssaker. Som redegjort for under punkt 3.1.1 går norsk statsborgerskap automatisk tapt ved frivillig erverv av annet statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 23. Bestemmelsen medfører at enkelte barn taper det norske statsborgerskapet selv når barnet og/eller én av barnets foreldre ikke ønsker at barnet skal få et annet statsborgerskap. Situasjonen oppstår fordi enkelte land aksepterer å behandle søknad om statsborgerskap, selv om kun én av foreldrene har fremmet eller samtykket i søknaden om statsborgerskap for barnet. Dersom et norsk barn bortføres til et annet land og får dette landets statsborgerskap etter søknad, vil norske myndigheter ikke lenger ha mulighet til å yte barnet konsulær bistand etter Wien-konvensjonen av 1963. Dette vil i praksis gjøre det svært vanskelig for norske myndigheter å bistå den gjenværende forelderen i en barnebortføringssak med å få barnet tilbakeført til Norge.

I Justis- og beredskapsdepartementets rapport om Internasjonal barnebortføring omtales muligheten til bistand ovenfor barn med dobbelt statsborgerskap på side 183 flg. Arbeidsgruppen skriver der: «Arbeidsgruppen vil peke på at norske myndigheter bare kan regulere adgangen til å få norsk statsborgerskap. En eventuell innstramming i adgangen til å ha dobbelt statsborgerskap, vil derfor i praksis medføre at færre barn får norsk statsborgerskap. Norske myndigheter kan verken begrense adgangen til at et barn får utenlandsk statsborgerskap, eller et barns mulighet til å ha dobbelt statsborgerskap etter et annet lands rett. Arbeidsgruppen antar derfor at en innsnevring av adgangen til norsk statsborgerskap kan slå uheldig ut i barnebortføringssaker.»

Når barnet ikke er norsk statsborger, vil det ikke kunne ytes konsulær bistand overfor barnet. Det vil imidlertid kunne gis konsulær bistand til gjenværende forelder dersom denne er norsk statsborger.

Tilbakekall av pass

Dobbelt statsborgerskap åpner for at en person kan ha to ulike staters pass. Som nevnt har politiet erfaring med at reisende med dobbelt statsborgerskap benytter passene sine om hverandre. Norske myndigheter kan ikke tilbakekalle eller inndra andre lands pass selv om det foreligger forhold som gir grunnlag for å tilbakekalle pass fordi det f.eks. er skjellig grunn til å tro at passinnehaver vil begå straffbare forhold i utlandet. I slike tilfeller vil kun det norske passet kunne tilbakekalles, og passinnehaver kan forlate landet med passet fra det andre landet vedkommende er borger av. De samme effekter gjør seg gjeldende i de tilfeller det foreligger passhindringer etter passloven § 5. Ved å tillate dobbelt statsborgerskap vil mulighetene for misbruk av norske pass kunne øke, for eksempel ved at passene benyttes til irregulær innvandring til Norge. Frem til det er etablert kontroll av den reisendes biometri mot biometriske opplysninger som er lagret i passet, vil det være mulig å passere grensekontrollen som imposter ("look alike").

Mulige lojalitetskonflikter

Norsk statsborgerskap gir rett til å inneha viss verv og stillinger som kan gjøre at enkelte land utøver et visst press på egne borgere til å innhente informasjon mot Norge. I enkelte tilfeller er dette forventet. Dobbelt statsborgerskap vil kunne gjøre det enklere for utenlandsk etterretningstjenester både å tilnærme seg, rekruttere og føre egne lands borgere som utro tjenere i norske bedrifter og institusjoner. Flere lands tjenester vil for operative formål utnytte en slik persons behov for fortsatt myndighetskontakt med sitt gamle hjemland - for eksempel i forbindelse med fornyelse av pass på ambassader eller ved besøk i hjemlandet. En slik person vil heller ikke ha visumplikt til sitt opprinnelsesland, hvilket vil gjøre det enklere å reise til og fra agentmøter i eget hjemland. Tilsvarende vil dobbelt statsborgerskap gjøre det enklere å gjennomføre agentmøter i et tredjeland som Norge ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med.

Grensekontroll, utlevering og overlevering

På grunn av fare for fremmedkrigere og terrorisme har EU til behandling et forslag om å øke grensekontrollen på reisende til og fra land utenfor Schengen, ved at EU/EØS borgere også skal kontrolleres grundigere enn hva som er kravet i dag. Selv om det foreligger få saker knyttet opp mot voldelig ekstremisme, er dette en trussel som må tas på alvor. Dersom man tillater dobbelt statsborgerskap fullt ut, vil det kunne medføre utfordringer for kontroll og forebygging på dette området. Dobbelt statsborgerskap kan også vanskeliggjøre politiets arbeid, selv om den enkeltes statsborgerskap i utgangspunktet ikke vil være avgjørende ved etterforskning og iretteføring av lovbrudd begått i Norge. Dette gjelder også dersom den siktede har dobbelt statsborgerskap. Dobbelt statsborgerskap kan imidlertid ha betydning i forhold til utlevering og overlevering. Etterlysning med henblikk på pågripelse og utlevering for straffeforfølgning er et viktig virkemiddel i bekjempelse av grenseoverskridende kriminalitet. De færreste land utleverer imidlertid egne borgere. Innføring av dobbelt statsborgerskap vil derfor kunne føre til at lovbrytere som ikke har frasagt seg sitt opprinnelige statsborgerskap ved ervervelsen av norsk statsborgerskap, vil kunne søke tilflukt i sitt opprinnelsesland for å unngå straffeforfølgning i Norge. Det er imidlertid vanskelig å anslå hvor stor betydning det vil ha for politiets arbeid om vi endrer dagens hovedregel om ett statsborgerskap. Det kan øke muligheten for at en person med dobbelt statsborgerskap søker tilflukt i sitt opprinnelsesland.

Tap av statsborgerskap forutsetter dobbelt statsborgerskap

I Prop. 146 L (2016-2017) Endring i statsborgerloven mv. (tap av statsborgerskap ved straffbare forhold eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser) foreslår regjeringen at visse straffbare handlinger skal gi grunnlag for tap av statsborgerskap. I dag er det ingen slike hjemler i statsborgerloven. Forslaget innebærer at statsborgerloven brukes som et virkemiddel for å forhindre terror, radikalisering og voldelig ekstremisme. Tap av statsborgerskap kan ha en avskrekkende effekt, samtidig som regelverket kan forhindre at norske pass brukes i for eksempel terrorvirksomhet. Forslaget innebærer at domstolene skal kunne ilegge tap av

statsborgerskap som en del av straffeutmålingen. Det er et vilkår at personen har overtrådt en bestemmelse i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) kapittel 16, 17 eller 18 med strafferamme på inntil seks år eller mer. Rettsstridig militær deltakelse i en væpnet konflikt i utlandet er omfattet. I tillegg foreslås det at Justis- og beredskapsdepartementet kan vedta tap av statsborgerskap på bakgrunn av grunnleggende nasjonale interesser. Det er et vilkår at personen har utvist fremferd sterkt til skade for Norges vitale interesser. Tap av statsborgerskap på dette grunnlaget er et sikkerhetstiltak. *Tap av statsborgerskap i henhold til regjeringens forslag er bare mulig dersom den det gjelder har dobbelt statsborgerskap*. Dette fremgår uttrykkelig av Europeisk konvensjon om statsborgerskap av 1997. artikkel 7 nr. 3. Dersom den det gjelder ikke har annet statsborgerskap enn det norske, vil man ikke ha mulighet til å ta fra personen det norske statsborgerskapet, selv om et slikt tiltak kunne tenkes å være et avgjørende sikkerhetstiltak.

5.2.3 Ansatte i utenrikstjenesten og diplomater som tjenestegjør i Norge

Lov 13. februar 2015 nr. 9 om utenrikstjenesten (utenrikstjenesteloven) § 9 stiller krav om at «utsendt utenrikstjenestemann må være norsk statsborger». For embetsmenn er det i tillegg et ettertrykkelig krav i henhold til Grunnloven § 114.

Det hender at embets- og tjenestemenn har dobbelt statsborgerskap. Praksis i de tilfelle har vært at vedkommende normalt vil være avskåret fra å tjenestegjøre i det landet der denne har sitt andre statsborgerskap. Dette har sammenheng med at vertslandet normalt ikke vil kunne gi diplomatisk immunitet til egne borgere. Før eventuell tjenestegjøring ved utenriksstasjon der embets- eller tjenestemann har sitt andre statsborgerskap, må det i henhold til Wien-konvensjonenes nevnte artikler innhentes samtykke fra mottakerstaten. I mange land vil det ikke kunne gis et slikt samtykke.

Diplomater som tjenestegjør i Norge får innvilget privilegier og immunitet ved melding til eller godkjennelse fra Utenriksdepartementet. I all hovedsak baseres dette på bestemmelsene i Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem. Dersom en stat ønsker å tilmelde en person som også er norsk statsborger (dobbelt statsborgerskap), eller er fast bosatt i Norge, kan immuniteten og privilegiene reduseres eller nektes basert på en fri vurdering fra norske myndigheter

5.2.4 Prinsippet om ett statsborgerskap i en mer globalisert verden – særlig om familier

I vår globaliserte verden bor mange i andre land enn de kommer fra og stifter familie med personer fra andre land. I denne situasjonen gir gjeldende prinsipp i statsborgerloven i mange tilfeller resultater som oppleves som urimelige. Både reglene for tap av norsk statsborgerskap og reglene for unntak fra prinsippet om ett statsborgerskap bidrar til at det ofte er tilfeldigheter som avgjør om man får ha annet statsborgerskap ved siden av det norske.

Når man søker om norsk statsborgerskap er det reglene i den enkeltes opprinnelige hjemland som avgjør om vedkommende får ha dobbelt statsborgerskap, jf. punkt 3.1.2. Noen ganger slår reglene i et annet land forskjellig ut for ulike personer, slik at noen fra dette landet får beholde sitt tidligere statsborgerskap mens andre mister det. For eksempel kan en økning i et lands gebyr for å løse seg fra statsborgerskap gjøre at de som søkte om norsk statsborgerskap før gebyrendringen må si ifra seg opprinnelig statsborgerskap, mens de som søker etter endringen får ha dobbelt statsborgerskap. Følgende eksempel illustrerer hvilke tilfeldige utslag prinsippet om ett statsborgerskap kan gi: Dersom en forelder i en familie er norsk borger, betyr det at barna også blir norske borgere automatisk ved fødsel, jf. statsborgerloven § 4. Dersom den andre av foreldrene for eksempel er australsk så går også det statsborgerskapet i arv, men under forutsetning av at barnet blir født i Australia. I slike tilfeller får barna beholde begge sine statsborgerskap som han eller hun har fått ved fødsel, jf. punkt 3.1.2 i dette høringsbrevet. Dersom barnet er født utenfor Australia kreves det at man aktivt skaffer australsk statsborgerskap for barnet, og da vil det norske statsborgerskapet gå automatisk tapt etter statsborgerloven § 23. Dersom en slik familie har ett barn som er født i Norge og ett som er født i Australia, vil barna aldri kunne få samme statsborgerskapsstatus. Vi har også i praksis sett foreldrene har søkt om henholdsvis australsk og norsk statsborgerskap. Den som opprinnelig var australsk har da mulighet til å få unntak fra prinsippet om ett statsborgerskap, mens en slik mulighet finnes ikke for den som opprinnelig var norsk og søkte om australsk statsborgerskap. Situasjonen for familien blir at den forelderen som opprinnelig var australsk og barnet som var født i Australia får både norsk og australsk statsborgerskap, mens forelderen som opprinnelig var norsk og barnet som ble født i Norge kun får australsk statsborgerskap.

5.2.5 Nordmenn i utlandet

Som det fremgår av punkt 3.1.1 i dette høringsnotatet, så tapes det norske statsborgerskapet automatisk dersom annet statsborgerskap er ervervet ved søknad eller uttrykkelige samtykke. Mange har gitt uttrykk for at det er urimelig at utlendinger som søker om norsk statsborgerskap kan få unntak fra prinsippet om ett statsborgerskap uten at det samme gjelder for nordmenn som søker om andre lands statsborgerskap. Av og til søker nordmenn også annet statsborgerskap uten å være klar over at det norske statsborgerskapet går tapt. I en del tilfeller har man først blitt klar over at man ikke lenger er norsk ved søknad om norsk pass.

Prinsippet om ett statsborgerskap medfører at en del nordmenn i utlandet velger å ikke søke om dette landets statsborgerskap, fordi de da vil tape det norske statsborgerskapet. Departementet har ikke oversikt over andre lands regelverk, og virkninger av statsborgerskap i de ulike landene. Vi har kjennskap til at tidligere nordmenn har søkt annet statsborgerskap, og dermed tapt norsk statsborgerskap, for å kunne ta en ønsket stilling i utlandet. Antakelig ville flere benyttet denne muligheten dersom annet statsborgerskap ikke innebar at det norske statsborgerskapet falt bort.

5.3 Mulige endringer som kan være alternativer til å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap

5.3.1 Mulige endringer i regelverket for barns tap av statsborgerskap

Det er mulig å gjøre endringer i statsborgerloven for å avhjelpe de mest alvorlige tilfellene av at barn automatisk taper sitt norske statsborgerskap, jf. det som er sagt om barnebortføring under punkt 5.2.1.

5.3.2 Mulige endringer i hvilke rettigheter og plikter som er knyttet til norsk statsborgerskap

Som norsk statsborgerskap har man fulle rettigheter i Norge. Mange rettigheter er imidlertid knyttet til andre tilknytningsmarkører, som for eksempel botid eller hva slags oppholdstillatelse den enkelte har. Noen av rettighetene som nå følger av statsborgerskap kan i stedet følge av permanent oppholdstillatelse. Dette ville avhjelpe situasjonen for de som ikke ønsker å løse seg fra annet statsborgerskap. Statsborgerskap vil ikke da være nødvendig for å oppnå de aktuelle rettighetene.

5.3.3 Mulige endringer i utlendingsloven

Som redegjort for i kapittel 3.1.1 mister man automatisk sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap. Dette skjer uten noen form for saksbehandling og ofte kan det skje uten at den som rammes vet om det. Det har vært flere eksempler på personer som har blitt negativt overrasket i det de ville returnere til Norge. Ettersom de har mistet det norske statsborgerskapet, er de å regne som utlendinger igjen, og må ha oppholdstillatelse for å flytte tilbake til Norge. Det er mulig å få en slik oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 jf. forskrift 15. oktober 2009 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) § 8-10. Denne bestemmelsen fastsetter at man har rett til oppholdstillatelse dersom man hadde minst en norsk forelder på fødselstidspunktet. Utlendingsloven § 58 jf. utlendingsforskriften § 10-7 fastsetter imidlertid krav til underhold som en forutsetning for at oppholdstillatelse skal gis. Underhold anses blant annet å være sikret når utlendingen vil få tilstrekkelig arbeidsinntekt. Inntekt fra heltidsarbeid anses som hovedregel tilstrekkelig. Underhold kan også være sikret gjennom pensjon eller andre faste periodiske ytelser, når dette er av tilstrekkelig omfang. Underhold kan også være sikret dersom den det gjelder har egne midler som anses som tilstrekkelig. Også studielån eller stipend av tilstrekkelig omfang kan oppfylle bestemmelsens krav om underhold.

Som det fremgår av det som er sagt ovenfor vil tidligere norske borgere som ikke hadde minst en norsk forelder på fødselstidspunktet eller som ikke oppfyller underholdskravet ha rett til oppholdstillatelse i Norge. Dette utslaget av prinsippet om ett statsborgerskap er det mulig å avhjelpe gjennom å endre utlendingsloven.

5.3.4 Mulige endringer i regelverket for utdanningsstøtte

Det er i prinsippet mulig å erstatte krav om norsk statsborgerskap for å få utdanningsstøtte med for eksempel krav til at man fyller vilkårene for statsborgerskap, eller andre former for krav om tilstrekkelig tilknytning til Norge. Det er imidlertid viktig at vilkårene for utdanningsstøtte er klare og enkle å dokumentere, og det ville vært en forutsetning for endrede regler at søkeren enkelt kunne skaffe dokumentasjon på tilknytningen til Norge fra andre myndigheter enn Lånekassen. Det er neppe mulig for Lånekassen å innhente opplysninger om tilknytning til Norge elektronisk fra andre myndigheter. En regel om at tilknytning som ikke har resultert i statsborgerskap skal gi grunnlag for lånestøtte vil dermed medføre manuell saksbehandling og økt ressursbruk.

6 Departementets forslag

6.1 Avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap

På bakgrunn av en helhetlig vurdering foreslår departementet at prinsippet om ett statsborgerskap avvikles. Departementet har lagt avgjørende vekt på at dobbelt statsborgerskap er en forutsetning for å frata personer statsborgerskapet, for eksempel på grunn av terrorhandlinger. Departementets vurdering er at nye hjemler for tap av statsborgerskap, jf. Prop. L 146 (2016-2017) *Endringer i statsborgerloven mv. (tap av statsborgerskap ved straffbare forhold eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser)*, kan bidra til å hindre terrorvirksomhet i Norge. Full effekt av forslaget forutsetter at hovedregelen om ett statsborgerskap endres.

Departementet har også lagt vekt på urimeligheten i at nordmenn som i kortere eller lengre perioder bor utenlands flytter til utlandet og tar annet statsborgerskap mister det norske statsborgerskapet uten mulighet for unntak.

Departementet er også opptatt av behovet for avbyråkratisering. Dette ses særlig i sammenheng med at dagens omfattende ressursbruk ikke hindrer at mer en halvparten av de som bli norske får beholde sitt tidligere statsborgerskap. Departementet mener også det i enkelte tilfeller er svært problematisk at barn automatisk mister sitt norske statsborgerskap. Dette gjelder særlig i tilfeller av internasjonal barnebortføring. Departementet mener det er lite hensiktsmessig å forsøke å avbøte ulempene ved prinsippet om ett statsborgerskap med endringer i andre lover. Som vist under punkt 5.3 er det enkelte regelverksendringer som kan gjøres, men departementet mener dette ikke vil være nok. Endringene vil på den ene siden ikke være tilstrekkelige, og vil på den annen side uthule prinsippet om ett statsborgerskap enda mer og også redusere statsborgerskapets betydning.

Departementet har lagt vekt på at dobbelt statsborgerskap er en internasjonal trend, og at alle de andre nordiske landene nå tillater doble statsborgerskap fullt ut. Ingen av våre nordiske naboland rapporterer om vesentlige problemer knyttet til sine regelverk. Også her i landet håndterer vi de mange tilfellene av dobbelt statsborgerskap uten store problemer.

Departementet er inneforstått med at når flere får dobbelt statsborgerskap blir det et høyere antall saker hvor det blir komplisert å yte konsulær bistand. Samtidig er det viktig å understreke at et prinsipp om ett statsborgerskap i visse tilfeller fører til at personer med sterk tilknytning til Norge ikke er norske borgere (se punkt 5.2.1 og 5.2.2) og da er det svært krevende for norske myndigheter å yte hjelp.

Departementet har også merket seg at politiet har enkelte negative erfaringer med at personer har to pass, og at dobbelt statsborgerskap i visse tilfeller kan vanskeliggjøre utlevering og overlevering. Samtidig legger departementet vekt på at det ikke per i dag foreligger vesentlige politifaglige grunner som er avgjørende for om vi skal ha et prinsipp om ett statsborgerskap eller om vi skal tillate dobbelt statsborgerskap fullt ut. Dobbelt statsborgerskap er vanlig internasjonalt og praktiseres i de øvrige nordiske land. Rapportene vi har fått fra våre nordiske naboer tilsier ikke at en hovedregel om dobbelt statsborgerskap har betydning for kriminalitetsbildet. Mange har også dobbelt statsborgerskap i Norge uten at det ser ut til å påvirke kriminaliteten i nevneverdig grad.

Departementet har lagt til grunn at prinsippet om ett statsborgerskap ikke i vesentlig grad påvirker innvandreres deltakelse i arbeids- eller samfunnsliv, selv om statsborgerskap kan spille en avgjørende rolle i enkeltpersoners muligheter for deltakelse, jf. punkt 5.2.1.

6.2 Forslag til endringer i statsborgerloven som følge av avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap

Som redegjort for i kap. 3.1.1 er et av hovedvilkårene for å ha krav på statsborgerskap at søkeren fyller krav om løsning fra annet statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 7 første ledd bokstav h. En avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap innebærer at denne bestemmelsen oppheves.

Statsborgerloven § 10 fastsetter det nærmere innholdet i løsningskravet, herunder i hvilke tilfeller det skal gjøres unntak. En avvikling av statsborgerloven § 7 første ledd bokstav h innebærer at lovens § 10 også må oppheves.

Noen personer vil fortsatt være i en prosess med å oppfylle løsningskrav etter statsborgerloven § 10 når endringene som foreslås i dette høringsbrevet eventuelt trer i kraft. UDI må på egnet måte få gitt beskjed til personene de gjelder om at de kan stanse arbeidet med å si i fra seg sitt tidligere statsborgerskap.

Ettersom løsningskravet oppheves må også henvisningen til statsborgerloven § 7 første ledd bokstav h i statsborgerloven § 16 første ledd utgå. Den delen av bestemmelsen som fastsetter at statsløse er unntatt fra løsningskravet blir overflødig og foreslås opphevet. Også i § 17 første ledd er det en henvisning til gjeldende løsningskrav som må oppheves. Bestemmelsen omhandler i hvilke tilfeller barn har rett til statsborgerskap som bipersoner, og et av vilkårene at de fyller krav om løsning etter statsborgerloven § 7 første ledd bokstav h.

Statsborgerloven § 20 fastsetter i hvilke tilfeller danske, finske, islandske og svenske statsborgere har rett til å bli norsk borger. Bestemmelsens første ledd, siste punktum fastsetter at melderen må godtgjøre at vedkommende senest ved ervervet er løst fra annet statsborgerskap. Forslaget om å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap innebærer at denne delen av bestemmelsen må oppheves.

Statsborgerloven § 21 må også endres som følge av at prinsippet om ett statsborgerskap forslås avviklet. Bestemmelsen regulerer gjenerverv av norsk statsborgerskap ved melding. I dag er ett av vilkårene at den det gjelder er løst fra annet statsborgerskap før gjenerverv kan finne sted. Denne delen av bestemmelsen foreslås derfor opphevet.

Statsborgerloven § 22 fastsetter at barn under 18 år av den som erverver statsborgerskap etter §§ 20 og 21 automatisk får norsk statsborgerskap. En av forutsetningene er at barnet er løst fra annet statsborgerskap, og den delen av bestemmelsen foreslås opphevet.

Statsborgerloven § 23 er et utslag av prinsippet om ett statsborgerskap. Bestemmelsen fastslår at man automatisk mister sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap ved søknad eller uttrykkelig samtykke. Bestemmelsen foreslås opphevet.

Første ledd i statsborgerloven § 26 må også oppheves som følge av avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap. Bestemmelsen regulerer tilbakekall av statsborgerskap der søkeren ikke har løst seg fra annet statsborgerskap, og må oppheves dersom statsborgerloven §§ 7 første ledd bokstav h og 10 utgår.

6.3 Forslag til endring i statsborgerloven – gjenerverv av norsk statsborgerskap for tidligere norske statsborgere

Departementet foreslår at tidligere norske statsborgere som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap skal kunne gjenerverve norsk statsborgerskap ved melding.

Det foreslås en ny bestemmelse om gjenerverv for personer som har tapt norsk statsborgerskap etter statsborgerloven §§ 23 og 26 første ledd. Departementet foreslår at vilkårene for gjenerverv for personer som har tapt norsk statsborgerskap etter disse bestemmelsene ledd reguleres i en ny bestemmelse i et eget kapittel i statsborgerloven.

Det er likevel ikke selvsagt at norsk statsborgerskap skal kunne gjenerverves uten videre. Selv om departementet foreslår å åpne fullt ut for dobbelt statsborgerskap kan det knyttes vilkår for gjenerverv for de som tidligere har tapt norsk statsborgerskap. Noen av personene vil ha svært liten tilknytning til Norge. Departementet vurderer at disse personene ikke skal ha adgang til norsk statsborgerskap etter de lempelige vilkårene som meldingsordningen innebærer.

Meldingsordningen har som formål å kompensere for tidligere tap av norsk statsborgerskap.

Det er sett hen til at § 24 i statsborgerloven ønskes opprettholdt. Denne bestemmelsen regulerer tap av statsborgerskap ved fravær fra riket. Bestemmelsen sikrer at personer som ikke har tilstrekkelig tilknytning til Norge taper det norske statsborgerskapet. Statsborgerloven § 24 første ledd fastsetter at personer som ikke har vært bosatt i til sammen to år i Norge eller til sammen syv år i Norge og andre nordiske land, taper sitt norske statsborgerskap når de fyller 22 år. Den som ellers ville tape sitt norske statsborgerskap etter første ledd, kan etter søknad få rett til å beholde det såfremt søkeren har tilstrekkelig tilknytning til Norge, jf. statsborgerloven § 24 annet ledd. Hvorvidt søkeren har tilstrekkelig tilknytning til Norge avgjøres etter en konkret helhetsvurdering. I henhold til statsborgerforskriften § 9-2 skal opphold i Norge på til sammen 6 måneder før fylte 22 år, anses tilstrekkelig.

Departementet foreslår at det skal stilles krav til tilknytning til Norge for gjenerverv av norsk statsborgerskap ved melding. Det foreslås at kravet til tilknytning til Norge er det samme etter den nye bestemmelsen som etter statsborgerloven § 24 annet ledd, jf. statsborgerforskriften § 9-2. Det foreslås at melderen må godtgjøre å før fylte 22 år ha opphold i Norge på til sammen seks måneder. For at bestemmelsen skal være enkel å praktisere foreslår departementet at det ikke skal foretas noen skjønnsmessig vurdering av hvorvidt melderen har tilstrekkelig tilknytning til Norge. Personer som har gjenervervet norsk statsborgerskap etter den foreslåtte bestemmelsen omfattes ikke av tapsregelen i § 24 (tap ved fravær fra riket). Disse personene skal anses å ha tilstrekkelig tilknytning til Norge og trenger ikke å søke om bibehold for å få beholde norsk statsborgerskap etter fylte 22 år, jf. § 24 annet ledd.

I Danmark stilles det krav til vandel for å kunne gjenerverve dansk statsborgerskap ved erklæring. Departementet foreslår at det samme skal gjelde i Norge, det vil si at adgangen til å gjenerverve norsk statsborgerskap ved melding ikke gjelder for personer som har blitt dømt til ubetinget fengselsstraff verken i Norge eller i utlandet i perioden mellom tapet av norsk statsborgerskap og meldingstidspunktet. I tillegg mener departementet at bestemmelsen ikke skal gjelde personer som er straffet etter en bestemmelse i straffeloven kapitlene 16, 17 eller 18 som kan føre til fengselsstraff i seks år eller mer, med unntak av straffeloven § 127 jf. § 123.

Uttømmende politiattest, jf. politiregisterloven § 41, skal følge meldingen om statsborgerskap. Ubetinget fengselsstraff ilagt i utlandet får kun betydning etter denne bestemmelsen dersom den straffbare handlingen kunne gitt tilsvarende reaksjon i Norge. I praksis kan det være vanskelig å få kunnskap om ilagt straff og andre strafferettslige reaksjoner ilagt i utlandet. Melderen plikter imidlertid å opplyse om dette, se statsborgerloven § 29. Dersom melderen unnlater å opplyse om ubetinget fengselsstraff vedkommende er ilagt i utlandet og dette kommer frem senere, kan det føre til tilbakekall av statsborgerskap etter statsborgerloven § 26.

Personene som faller utenfor bestemmelsen på grunn av straffbare handlinger vil være henvist til å søke om norsk statsborgerskap etter de alminnelige reglene i statsborgerloven.

Det forslås at bestemmelsen fastsettes i ny § 22a i nytt kapittel 4a i statsborgerloven.

Departementet foreslår at meldingsordningen finansieres ved at de som melder om gjenerverv av norsk statsborgerskap må betale et gebyr. I henhold til statsborgerloven § 32 kan det kreves gebyr for behandlingen av søknader og meldinger om statsborgerskap. Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om gebyrets størrelse, innkreving og unntak fra plikten til å betale gebyr. Det foreslås at kostnadene knyttet til meldingsordningen dekkes inn av gebyr. Plikten til å betale gebyr og gebyrets størrelse foreslås fastsatt i § 15-2 i statsborgerforskriften.

6.4 Forslag til endringer i statsborgerforskriften

En avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap fører også med seg endringer i statsborgerforskriften.

Statsborgerforskriften § 6-1 er gitt med hjemmel statsborgerloven § 10, som foreslås opphevet (se ovenfor under kap. 6.2). Forskriftsbestemmelsen regulerer i hvilke tilfeller det skal gis unntak fra kravet om løsning fra annet statsborgerskap, og blir overflødig ved en eventuell avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap. Bestemmelsen foreslås derfor opphevet.

Statsborgerforskriften § 10-1omhandler hva som skal skje ved tilbakekall av innvilget norsk statsborgerskap etter manglende løsning fra annet statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 26 første ledd. Som det fremgår under kap. 6.2 innebærer departementets forslag om å oppheve prinsippet om ett statsborgerskap at statsborgerloven § 26 første ledd utgår. Dermed blir også statsborgerforskriften § 10-1 overflødig og det foreslås at bestemmelsen oppheves.

Statsborgerforskriften § 14-4 som omhandler opplysningsplikt for skattemyndighetene inneholder en henvisning til statsborgerloven § 26 første ledd. Denne delen av bestemmelsen blir overflødig som følge av departementets forslag om å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap, og foreslås opphevet.

Det fremgår av statsborgerforskriften § 14-7 at Utlendingsdirektoratet tar stilling til lovens krav om løsning fra annet statsborgerskap er oppfylt der Utlendingsnemnda i en klagesak har kommet til at de øvrige vilkårene for erverv av norsk statsborgerskap er oppfylt. Denne bestemmelsen foreslås opphevet som følge av departementets forslag om å oppheve prinsippet om ett statsborgerskap.

Det foreslås å endre statsborgerforskriften § 15-2 slik at det må betales et gebyr på 1500 kr for gjenerverv av statsborgerskap ved melding.

6.5 Bestemmelse om tap av statsborgerskap ved fravær fra riket

Departementet vil ikke foreslå å oppheve statsborgerloven § 24. Etter denne bestemmelsen kan nordmenn miste sitt statsborgerskap på grunn av for liten tilknytning til Norge. Å endre prinsippet om ett statsborgerskap endrer ikke det grunnleggende hensynet at det er ønskelig at norske borgere har en sterk tilknytning til Norge. Statsborgerloven § 24 er således ikke et utslag av prinsippet om ett statsborgerskap, og det er dermed ingen grunn til å endre bestemmelsen som følge avvikling av prinsippet.

6.6 Hel eller delvis oppsigelse av Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap

Norge må helt eller delvis si opp ovennenvte konvensjon for å kunne la borgerne beholde norsk statsborgerskap selv om de erverver et annet statsborgerskap frivillig. I henhold til artikkel 12 nr. 3, og avtalen av 06.05.1963 mellom konvensjonspartene om forståelsen av artikkel 12, får en oppsigelse virkning ett år etter datoen for Generalsekretærens mottakelse av en slik meddelelse. En oppsigelse anses ikke som kontroversiell fordi Europarådet selv har endret innstilling til spørsmålet om tap av statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap. Ifølge 1997-konvensjonen er det opp til landene selv å tillate dobbelt statsborgerskap i disse tilfellene.

En hel eller delvis oppsigelse av konvensjonsforpliktelsene fra 1963 må skje etter de nasjonale reglene om folkerettslige avtaler. Dersom saken regnes som å være av mindre viktighet kan beslutningen fattes ved departementsvedtak i utenriksdepartementet. Beslutning i saker av viktighet fattes av Kongen i statsråd, jf. Grl § 28, mens i saker av særlig viktighet skal Stortingets forutgående samtykke til beslutningen foreligge, jf Grl 26, andre ledd. Stortingets samtykke ble ikke innhentet forut for ratifikasjon av konvensjonen i 1969 og det antas heller ikke nødvendig i denne saken for oppsigelse. Dersom Stortinget vedtar at Norge skal åpne opp for dobbelt statsborgerskap foreslår departementet at kapittel I i 1963-konvensjonen sies opp så raskt som mulig etter stortingsbehandlingen.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

7.1 Økonomiske og administrative konsekvenser for Utlendingsdirektoratet

Kravet om løsning fra opprinnelig statsborgerskap vurderes i alle saker der de øvrige vilkårene for å innvilge statsborgerskap er oppfylt. Vurderingen er ressurskrevende fordi den krever kjennskap til andre lands regelverk og praksis for å løse sine borgere. For å vurdere kravet om løsning fra annet statsborgerskap må UDI utarbeide og oppdatere oversikt over regelverk og praktisering av regelverk om erverv og tap av statsborgerskap i andre land. Dette er et krevende arbeid, og det er også ressurskrevende å informere søkere om endringer i andre lands regelverk. Dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles, vil UDI ikke lenger måtte bruke ressurser på å administrere dette arbeidet. Arbeidet innebærer blant annet involvering av Landinfo og norske ambassader og konsulater i utlandet.

I tilfeller der UDI på bakgrunn av allerede kjent landkunnskap vet at tidligere statsborgerskap tapes automatisk, eller at løsning fra tidligere statsborgerskap er praktisk umulig, er vurderingen av løsningskravet lite tidkrevende.

I et flertall av sakene må spørsmålet om løsning fra annet statsborgerskap vurderes flere ganger i løpet av saksbehandlingen. Enkelte av sakene hvor norsk statsborgerskap innvilges med krav om at søkeren i ettertid løser seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap, ender med tilbakekall av statsborgerskapet grunnet manglende løsning, jf. statsborgerloven § 26 første ledd.

UDI mottar i tillegg rundt 3000 henvendelser årlig om løsningskravet som skal besvares i veiledningen, og ca. 500 henvendelser årlig fra søkere som har en sak til behandling og ønsker fritak fra kravet om løsning. UDI blir videre kontaktet av norske borgere som ønsker dobbelt statsborgerskap for sine barn, eller ønsker å ha annet statsborgerskap i tillegg til det norske. Personer som har tapt norsk statsborgerskap automatisk ved erverv av annet statsborgerskap kontakter også gjerne UDI i håp om å få rettet det opp. Dette er temaer som også generer pressehenvendelser og brev fra enkeltpersoner som er uenige i regelverket.

Reglene om løsningskravet og tap av norsk statsborgerskap for norske borgere krever videre oppfølging fra UDI i form av opplæring på regionalsamlinger for ansatte på norske utenriksstasjoner og passmyndigheter i Norge.

Innføring av dobbelt statsborgerskap vil forenkle statsborgerregelverket og praktiseringen av regelverket betydelig. Kompleksiteten i regelverket for løsning fra annet statsborgerskap, gjør at søknader som ellers kunne ha vært svært kurante og egnet for en mer automatisert form for saksbehandling, likevel må vurderes av en saksbehandler. UDI antar derfor at en forenkling av regelverket vil kunne gi besparelser i rene administrasjonskostnader forbundet med fordeling, registrering og vurdering av saker i saksbehandlingssystemet. UDIs registrering av tidsbruk i saksbehandlingen skiller ikke mellom vurdering av kravet om løsning og vurdering av andre vilkår. UDI kan derfor ikke beregne eksakt hvor mye saksbehandlingskapasitet som går til vurderinger i forbindelse med kravet om løsning fra annet statsborgerskap.

Å åpne for dobbelt statsborgerskap vil trolig medføre en økning i antall søknader om statsborgerskap. I tillegg vil adgang til å gjenerverve norsk statsborgerskap ved melding for personer som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap, generere saker. UDI antar at økningen i antall saker stort sett vil bestå av kurante saker. Det er imidlertid usikkert hvor stor økningen i innkommende saker vil bli. Per i dag er det mellom 25 000 og 30 000 personer i Norge som fyller botidskravet for norsk statsborgerskap som er borgere av land som tillater dobbelt statsborgerskap. Det er trolig at en del av disse personene vil søke om norsk statsborgerskap ved avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap. I tillegg kommer nordiske borgere som er bosatt i Norge og fyller vilkårene for norsk statsborgerskap. Erfaringen fra de øvrige nordiske landene er en moderat økning i antall mottatte søknader etter å ha åpnet for dobbelt statsborgerskap.

De økonomiske kostnadene forbundet med økning i søknader og meldinger om statsborgerskap skal dekkes inn ved gebyr.

7.2 Økonomiske og administrative konsekvenser for Skattedirektoratet

Det foreligger funksjonalitet for å registrere opp til 10 statsborgerskap på en og samme person i Folkeregisteret. Funksjonaliteten ble utviklet i anledning e-samhandlingsprosjektet med UDI. Det ble samtidig utviklet funksjonalitet for å distribuere informasjon om opptil 10 statsborgerskap via distributør. En oppmykning av reglene i statsborgerloven vil føre til flere registrerte statsborgerskap i Folkeregisteret. Skattedirektoratet vurderer at dette ikke vil ha større økonomiske og administrative konsekvenser enn at det kan dekkes innenfor gjeldende budsjettrammer.

7.3 Økonomiske og administrative konsekvenser for politiet

Politidirektoratet uttaler at politiets systemer ikke er tilrettelagt for dobbelt statsborgerskap. Selv om informasjon om flere statsborgerskap er tilgjengelig i Folkeregisteret, mener Politidirektoratet at det må utredes nærmere om politiets systemer skal tilrettelegges for opplysninger om flere statsborgerskap, og i tilfelle hvordan og hvilke registre som skal tilrettelegges. Politidirektoratet uttaler at behovet for endring som følge av å fullt ut åpne for dobbelt statsborgerskap inngå som en aktivitet på linje med andre forvaltningsendringer i den ordinære prosessen for endringer i politiets systemer.

Justis- og beredskapsdepartementet legger til grunn at kostnader forbundet med en eventuell tilrettelegging av politiets systemer vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettrammer.

7.4 Økonomiske og administrative konsekvenser for Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Nasjonal sikkerhetsmyndighet uttaler at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil ha økonomiske og administrative konsekvenser for klareringsinstituttet.

I tilfeller hvor en person har dobbelt statsborgerskap er det behov for å gjennomføre en sikkerhetssamtale med vedkommende for å opplyse saken i tilstrekkelig grad. Videre er det behov for å belyse hvorvidt det andre statsborgerskapet har en sikkerhetsmessig betydning i den konkrete saken. Dette krever spesifikk kompetanse hos klareringsmyndighetene. I forskrift 29. juni 2001 nr. 722 om personellsikkerhet § 2-2 er det satt en formalskranke mot at utenlandske (herunder doble) statsborgere sikkerhetsklareres og autoriseres for tilgang til fremmede staters sikkerhetsgraderte informasjon dersom vedkommende ikke er borger av det aktuelle landet, og slik tillatelse ikke er gitt av statens kompetente myndigheter som eier av informasjonen. En konsekvens av avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil kunne medføre en «rangorden», der doble statsborgere kun gis adgang til behandling av en begrenset

mengde skjermingsverdig informasjon. Dette vil kreve merbehandling knyttet til tilgangsstyring og vurderingen av hva som er norsk sikkerhetsgradert informasjon, og hva som er informasjon tilhørende en fremmed stat.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet konkluderer at en økning i antall saker hvor hovedpersonen eller nærstående har dobbelt statsborgerskap og tilknytning til et annet land, vil kreve økt saksbehandlerkapasitet og økt kapasitet med tanke på samtalegjennomføring. Justis- og beredskapsdepartementet legger til grunn at økte kostnader i tilknytning til dette vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettrammer.

7.5 Økonomiske og administrative konsekvenser for Utenrikstjenesten

En eventuell åpning for dobbelt statsborgerskap i Norge vil innebære en sannsynlig økning i antallet statsborgere og dermed også en økning i etterspørselen etter konsulær bistand fra utenrikstjenesten. Tilknytning til flere land innebærer erfaringsmessig også økt kompleksitet og større utfordringer knyttet til den konsulære bistand norske myndigheter skal yte.

Utenrikstjenesten er selvstendig passutstedende myndighet, jf. passloven § 2. Ved søknad om pass skal søkeren godtgjøre sin identitet og sitt norske statsborgerskap, jf. passloven § 3 første ledd. Utenriksstasjonen må vurdere om søkeren fortsatt er norsk statsborger, herunder om personen har ervervet annet lands statsborgerskap ved søknad eller samtykke. Dersom det åpnes for muligheten til å erverve dobbelt statsborgerskap, vil det lette utenriksstasjonenes kontrollarbeid av om ett av vilkårene for norsk pass er oppfylt. På den annen side vil forslaget om å opprettholde statsborgerlovens § 24 om tap av norsk statsborgerskap ved fravær fra riket innebære at utenriksstasjonene også i fremtiden vil måtte bistå med saker knyttet til bibehold. I tillegg vil muligheten for dobbelt statsborgerskap innebære en sannsynlig økning i antall norske statsborgere i utlandet og derved en økning i antall søknader om pass.

En eventuell endring i statsborgerloven vil på sikt kunne få ressursmessige konsekvenser for utenrikstjenestens arbeid med konsulære saker. Det er mer komplisert å skulle yte konsulær bistand til personer med flere statsborgerskap enn til personer som bare har norsk statsborgerskap. Det er derfor viktig at utenrikstjenesteloven med tilhørende instruks og annet relevant regelverk justeres i samsvar med en eventuelle endring i statsborgerloven. Utenriksdepartementet legger til grunn at kostnadene forbundet med å åpne for dobbelt statsborgerskap vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettrammer. En eventuell endring av statsborgerloven vil imidlertid kunne medføre konsekvenser for omfanget av den konsulære bistanden utenrikstjenesten kan tilby.

8 Forslag til lov om endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap)

I

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd bokstav h oppheves.

§ 7 første ledd bokstav f skal lyde:

f) fyller kravene om norskopplæring og kunnskaper i norsk muntlig og samfunnskunnskap fastsatt i § 8, *og*

§ 7 første ledd bokstav g skal lyde:

g) ikke er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon eller har utholdt karenstid, *jf. § 9*.

§ 10 oppheves.

§ 16 første ledd første punktum skal lyde:

For søkere som er statsløse gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav *b og e*.

§ 17 første ledd første punktum skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap etter bestemmelsene i kapitlet her, har etter søknad rett til norsk statsborgerskap såfremt de fyller vilkårene i § 7 første ledd bokstav a, c, *og g, og* det ikke foreligger forhold som nevnt i § 7 annet ledd.

§ 20 første ledd annet punktum oppheves.

§ 21 skal lyde:

Den som har tapt det norske statsborgerskapet og deretter bare har vært statsborger av annet nordisk land, har ved melding rett til å få det norske statsborgerskapet tilbake såfremt melderen har bosatt seg i *riket.*

§ 22 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver statsborgerskap etter bestemmelsene i §§ 20 eller 21 får automatisk norsk statsborgerskap ved foreldrenes erverv, såfremt barnet er bosatt i *riket.*

Etter § 22 skal ny overskrift lyde:

Kapittel 4a. Gjenerverv av norsk statsborgerskap ved melding

Ny § 22 a skal lyde:

Den som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap eller ved manglende løsning fra annet statsborgerskap, har ved melding rett til å bli norsk statsborger.

Det skal kreves uttømmende politiattest, jf. politiregisterloven § 41, av personer som skal gjenerverve statsborgerskap etter første ledd. Melderen må selv godtgjøre ikke å være ilagt ubetinget fengselsstraff i utlandet etter å ha tapt sitt norske statsborgerskap. Ubetinget fengselsstraff ilagt i utlandet får kun betydning etter denne bestemmelsen dersom den straffbare handlingen kunne gitt tilsvarende reaksjon i Norge.

Personer som etter å ha tapt sitt norske statsborgerskap er straffet etter en bestemmelse i straffeloven kapitlene 16, 17 eller 18 som kan føre til fengselsstraff i

seks år eller mer, med unntak av straffeloven § 127 jf. § 123, har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd.

Meldere over 22 år må godtgjøre å ha hatt opphold i Norge på til sammen 6 måneder før fylte 22 år.

Melderen har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd dersom hensynet til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn taler mot.

Senest samtidig med innlevering av melding om gjenerverv av norsk statsborgerskap skal det betales et saksbehandlingsgebyr. Kongen gir forskrift om gebyrets størrelse.

§ 23 oppheves

§ 26 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

§ 31 fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for erverv av norsk statsborgerskap etter § 21 *og § 37.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

9 Forslag til forskrift om endringer i forskrift om erverv og tap av statsborgerskap

I forskrift 30. juni 2006 nr. 756 om erverv og tap av norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

Kapittel 6 oppheves.

Kapittel 10 oppheves.

§ 14-2 skal lyde:

Statens lånekasse for utdanning skal etter anmodning fra politiet, Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda gi opplysninger om tildeling av utdanningsstøtte til søkeren og referansepersonen, herunder beløpets størrelse, i sak om

a) erverv av norsk statsborgerskap etter lovens kapittel 3

b) tilbakekall av norsk statsborgerskap etter lovens § 26 *første ledd*.

§ 14-3 skal lyde:

Arbeids- og velferdsforvaltningen skal etter anmodning fra politiet, Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda gi opplysninger om tildeling av ytelser etter folketrygdloven og økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen til søkeren og referansepersonen i sak om

a) erverv av norsk statsborgerskap etter lovens kapittel 3

b) tilbakekall av norsk statsborgerskap etter lovens § 26 *første ledd*.

§ 14-4 skal lyde:

Skattemyndighetene for formues- og inntektsskatt skal etter anmodning fra Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda, uten hinder av taushetsplikt i skatteforvaltningsloven § 3-1, gi opplysninger om inntekt og formue til den saken gjelder og referansepersonen i sak om

a) erverv av norsk statsborgerskap etter lovens kapittel 3

b) tilbakekall av norsk statsborgerskap etter lovens § 26 *annet ledd*.

§ 14-5 skal lyde:

Kommunene skal etter anmodning fra politiet, Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda gi opplysninger om søkeren har gjennomført opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven, resultat av statsborgerprøven og av avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap i henhold til introduksjonsloven i sak om

a) erverv av norsk statsborgerskap etter lovens kapittel 3

b) tilbakekall av norsk statsborgerskap etter lovens § 26 *første ledd*.

§ 14-8 oppheves.

§ 15-2 skal lyde:

Gebyr for behandling av søknad om norsk statsborgerskap er kr 4 200. *Gebyr for behandling av melding om gjenerverv av norsk statsborgerskap er kr 1500.*